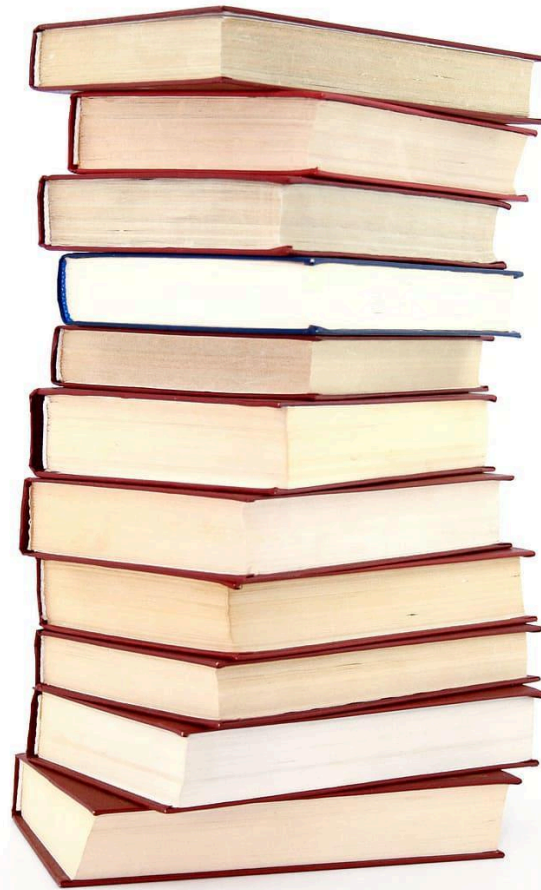

ECIE5008

LITERACY: A key to learning

Leah Hughes

1911890

Table of Contents

Introduction.....	2
Essay.....	2
Reflection.....	4
Conclusion.....	6
Rhestr Gyfeirio.....	8
Atodiadau.....	10

Introduction

Yn y papur hwn bydd dwy elfen. Y cyntaf yw draethawd sy'n seiliedig ar dystiolaeth ddamcaniaethol yn gwerthuso sgiliau llythrennedd plant a phobl ifanc a pham bod y sgiliau yma yn hanfodol. Bydd hefyd sylwebaeth fyfyrion, yn gwerthuso ac yn myfyrio ar gyfraniad personol yr ysgrifennydd i ddatblygu sgiliau llythrennedd plant o fewn ei gyflwyniad fideo.

Essay

Mae'r papur hwn yn ymchwilio i weithiau Jean Piaget, Lev Vygotsky, a John Dewey, tri damcaniaethwr dylanwadol y mae eu syniadau wedi llywio ein dealltwriaeth o ddatblygiad gwybyddol a phrosesau dysgu. Mae'n archwilio eu cysyniadau allweddol, megis cyfnodau datblygiad gwybyddol Piaget, parth datblygiad procsimol Vygotsky, athroniaeth pragmatiaeth Dewey, gan amlygu eu heffaith ar arferion a damcaniaethau addysgol a'r dylanwad ar lythrennedd.

Diffinnir Ymddiriedolaeth Llythrennedd Cenedlaethol llythrennedd fel “the ability to read, write, speak and listen in a way that lets us communicate effectively and make sense of the world” (National Literacy Trust, n.d). Mae llythrennedd yn hanfodol i unigolion gyfathrebu a mynegi eu hunain yn effeithiol (yn gymdeithasol ac yn broffesiynol). Yn y byd proffesiynol, caiff llythrennedd ei werthfawrogi'n fawr gan gyflogwyr gan ei fod yn dangos galluoedd cyfathrebu effeithiol, meddwl beirniadol a datrys problemau. Fodd bynnag, mae'r defnydd o dechnoleg yn tynnu'r anghenion ar gyfer y medrau sylfaenol hyn. Yn ôl yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau “in the modern workplace limitations to employees' numeracy and literacy are masked by the use of ICT interventions” (Tu et al., 2016).

“Language is the essence of thinking and is integral, not just to effective communication, but to learning, reflection and creativity.” (Donaldson, 2015: 48). Mae dysgu trwy brofiad yn gysyniad sydd wedi'i bwysleisio gan lawer o ddamcaniaethwyr addysgol, ac mae John Dewey yn un ohonynt trwy eu “application of the philosophy of pragmatism” (Bates, 2019, pg.20) Mae'r ymagwedd hon at addysg, a elwir yn dysgu trwy brofiad, yn annog myfyrwyr i gymryd rhan mewn gweithgareddau ymarferol a chymhwyso eu gwybodaeth mewn sefyllfaoedd byd go iawn. Trwy wneud hynny, nid yw'n unig yn caffael gwybodaeth ond hefyd yn datblygu sgiliau meddwl beirniadol a galluoedd datrys problemau. Yn yr un modd, cyflwynodd Lev Vygotsky, seicolegydd enwog, y cysyniad o

sgaffaldiau mewn addysg. Yn ôl Vygotsky, “knowledge and thought are constructed through” (Bates, 2029, pg.28) “play and play-based learning” ac “authentic and purposeful learning” (Education Wales, 2023). Er enghraifft, dilynwch bolisi fel ‘Llais y disgybl’ sy’n cyfateb i lywodraeth Cymru lle mae “pathways are child-centred and are interdependent, having equal value in supporting overall development and progress.” (Education Wales, 2023).

Yn ol y Foundation Phase Framework (Revised 2015) “A curriculum for young children should be appropriate to their stage of learning rather than focusing solely on age-related outcomes to be achieved” (Welsh Government, 2015) fel y dangosir gan Piaget (Bates, 2019, pg.50). Yn 2014 tynnodd yr OECD sylw at ddiffyg yn amcanion cynhwysfawr Cymru ac awgrymodd y dylai Llywodraeth Cymru sefydlu gweledigaeth gyfunol ar gyfer dysgwyr Cymraeg, sy’n cyd-fynd â’u hymroddiad i sicrhau ansawdd a thegwch. (Donaldson CB, 2015).

Bu sawl ffactor a all gyfrannu at y ffaith bod gan ddysgwyr sgiliau llafaredd is. Mae sgiliau llafaredd, sy’n cwmpasu galluoedd siarad a gwranddo, yn sylfaen ar gyfer cyfathrebu effeithiol. “In general, pupils from economically deprived backgrounds are less likely to have had a rich talk experience in their home environment” (Mercer & Hughes Hall, 2018). Pan fo unigolion yn brin o hyfedredd mewn llafaredd, gall rwystro eu sgiliau darllen ac ysgrifennu yn sylweddol. Yn ogystal, mae'r gallu i gyfathrebu'n effeithiol yn cydbblethu'n agos â sgiliau llafaredd. Heb sgiliau cyfathrebu llafar cryf, gall unigolion ei chael hi'n anodd mynegi eu meddyliau a'u syniadau, gan lesteirio eu gallu cyfathrebu cyffredinol.

I ychwanegu, os daw plentyn o gartref lle mae sgwrs gyfyngedig neu ddiffyg pwyslais ar sgiliau cyfathrebu, efallai y bydd yn cael trafferth datblygu galluoedd cyfathrebu llafar cryf, yn enwedig os mai Saesneg yw iaith y cartref a bod y disgybl yn mynychu ysgol Gymraeg. I oresgyn y rhwystr hwn mae Llywodraeth Cymru wedi helpu i ariannu llwyfan darllen digidol Cymraeg newydd, Darllen Co (GOV.WALES, 2024). “More than 40,000 people and 70% of schools in Wales now use the resource” (GOV.WALES, 2024).

Mae amgylchedd yr ysgol hefyd yn chwarae rhan arwyddocaol wrth lunio sgiliau llafaredd myfyriwr. Os nad yw ysgol yn cael ei gweld fel gofod diogel a chynhwysol, gall dysgwyr fod yn llai tebygol o gymryd rhan weithredol mewn trafodaethau dosbarth neu gymryd rhan mewn gweithgareddau llafar oherwydd nad yw eu hanghenion sylfaenol yn cael eu diwallu, fel yr amlinellir yn hierarchaeth anghenion Maslow. (Holzknecht, 2007).

Yn adolygiad 2015 o'r cwricwlwm Cymreig a threfniadau asesu Dyfodol Llwyddiannus, ysgrifennodd yr Athro Graham Donaldson: "Being able to listen attentively and speak lucidly and understandably, or to use non-verbal communication effectively, are crucial attributes in learning and life more generally." (Mercer & Hughes Hall, 2018). Profiadau'r ysgrifennydd profiad unigryw wrth geisio sefydlu cyfathrebu effeithiol gyda disgybl di-eiriau yn y dosbarth meithrin. Er mwyn pontio'r bwlch cyfathrebu hwn, trowch yr ysgrifennydd at wahanol dechnegau. Un o'r dulliau oedd dull o'r fath yn ymwneud â defnyddio delweddau mewn cardiau fflach, sy'n galluogi'r disgybl i ddeall yn weledol a deall y neges a fwriedir drwy "The Picture Exchange Communication System (PECS)" (National Autism Resources, 2024). Trwy'r ymdrechion hyn, llwyddodd yr ysgrifennydd i feithrin perthynas gryf gyda'r disgybl, sydd wedi bod yn allweddol i hwyluso cyfathrebu effeithiol ac yn wir yn bosibl, gan brofi nad oes unrhyw reswm dilys dros fodoli rhwystrau cyfathrebu.

Reflection

Mae gallu myfyrio yn sgil bywyd y bydd pob unigolyn yn ei wneud am eu bywyd cyfan. O fod yn blentyn pan ddechreuon nhw ddysgu sut i reidio beic i gyfeillgarwch, perthnasoedd, bywyd addysgol, bywyd gwaith, pob un profiad sy'n digwydd iddyn nhw. Diffinnir myfyrio fel "a serious thought or consideration." (Oxford University Press, 2024).

Ar gyfer y sylwebaeth fyfyrion gyfredol, bydd yr awdur yn dilyn cylch myfyrio Gibbs. Gallwn weld o'r model yn Atodiad A, fod y cylchred wedi'i greu o chwech sef "description, feelings, evaluation, analysis, conclusion, and an action plan" (Brown, 2022). Caniatáu'r gwahanol gamau meddyliau dwfn, lleihau neidio i gasgliadau ac yn ein harwain i wneud penderfyniadau synhwyrol yn y dyfodol.

Bwriad yr asesiad oedd creu fideo yn arddangos fy null o gyflwyno stori i grŵp oedran penodol o blant neu unigolion ifanc, hefyd i gyflwyno gweithgaredd dilynol o fewn pum munud. Caiff "The Bear Hunt" gan Michael Rosen (atodiad B) eu cyflwynwyo i grŵp o blant a oedd rhwng 3 a 4 oed, yn mynychu dosbarth meithrin mewn ysgol gynradd prif ffrwd. Ar ôl i'r stori gael ei chyflwyno, roedd y plant i gwblhau gweithgaredd dilynol, a oedd yn cynnwys paentio llun a ysbrydolwyd gan ddigwyddiadau'r stori.

Ar ddechrau'r recordiad, ni allaf helpu teilo'n bryderus. Dwi erioed wedi hoffi cael fy ngwylio neu recordio, ac roedd meddwl am amseru popeth yn berffaith yn ychwanegu at fy mhryderon. Wrth i mi ddechrau'r sesiwn, roeddwn yn teimlo'n hunain yn brysio, ond

roedd teimlad o lawenydd wrth weld y plant yn mwynhau eu hunain ac yn cymryd rhan. Fodd bynnag, wrth i'r pwysau gynyddu, dechreuais gymysgu pethau nad wyf yn eu gwneud fel arfer. Gwnaeth yr ymwybyddiaeth o gael fy ffilmio gwneud i mi ail ddyfalu fy ngweithredoedd, a daeth y gofid i'r amlwg. Yn olaf, pan ddaeth y recordiad i ben, roeddwn yn teimlo rhyddhad ei fod wedi'i orffen. Yn anffodus, credaf efallai fod hyn yn amlwg yn y recordiad oherwydd efallai y daw ar draws fy mod wedi codi'n rhy gyflym oddi ar y llawr ar ôl gorffen. Daeth y newyddion mai dim ond 8 eiliad oedd hi dros yr hyd a ddymunir â theimlad o ryddhad, gan na fyddai'n rhaid i mi fynd drwy'r broses ffilmio eto. Wrth edrych ymlaen, roeddwn yn edrych ymlaen at y sesiynau eraill, gan wybod bod y plant eraill yn frwdfrydig ac yn barod i gymryd rhan.

Wrth i nifer y plant sy'n dod i'r ysgol brif ffrwd ag ADY gynyddu mae'r angen i adolygu gwersi a gweithgareddau bob dydd fel y mae damcaniaeth dysgu cysylltiadol Donald Hebb yn ei brofi. (Bates, 2019, pg.72). Elfen allweddol sydd wedi helpu yw i'r gweithgareddau gynnwys cymhorthion gweledol a bod yn fwy ymarferol i allu ennyn diddordeb y dysgwyr hyn, mae hyn nid yn unig yn helpu'r rhai â namau, boed yn gorfforol neu'n gudd, ond hefyd pawb yn y lleoliad addysgol gan nad yw pawb. yn gallu dysgu yn yr un ffordd ac mae'n bwysig i "develop a strategy for dealing with different levels of learners in class" (Bates, 2019, pg.72). Yn y sesiwn gallwn fod wedi defnyddio mwy o gymhorthion gweledol wrth ddisgrifio'r arth i helpu'r plant i ddychmygu'r cymeriad. Fodd bynnag, mae'n amheus pe bawn i wedi gwneud hynny, a allai'r gweithgaredd gael ei orlwytho ac y byddai plant yn colli eu gallu i ganolbwyntio.

Prif nod y sesiwn oedd cynnwys y plant ifanc mewn stori gyfareddol tra ar yr un pryd yn meithrin eu sgiliau llythrennedd trwy gyfathrebu llafar. O ystyried eu hoedran tyner a chofrestriad yn y dosbarth meithrin, roedd yn hanfodol dewis naratif nad oedd yn gofyn am allu darllen, gan ei wneud yn hygyrch i bawb. Trwy ddefnyddio lleferydd fel y prif gyfrwng, llwyddodd y sesiwn i ddarparu ar gyfer eu hanghenion datblygiadol, gan annog eu cyfranogiad a gwella eu hyfedredd iaith. Roedd y gweithgaredd dilynol i'r sesiwn yn cynnwys paentio llun yn seiliedig ar y stori. Ystyriwyd bod y gweithgaredd hwn yn addas ar gyfer y blynyddoedd cynnar, gan fod cipluniau o'r llyfr wedi'u gosod o'u blaenau i gynorthwyo gyda'u paentiad. Mae hyn yn cyd-fynd â'r Fframwaith Llythrennedd Cenedlaethol fel y disgwylir i blant ei wneud "retell, in simple terms, an event or experience" (Welsh government, 2024)

Roedd y sesiwn yn llwyddiant ysgubol gan fod y plant wedi mwynhau yn fawr. Daeth natur ryngweithiol y sesiwn â'r llyfr yn fyw, gan ganiatáu iddynt brofi'r stori mewn ffordd a oedd yn mynd y tu hwnt i luniau a geiriau. Fel y cyflwynwyd

yn atodiad A, mae'r 'Experiential Learning Cycle' yn cynnwys dau bâr o ddulliau cyferbyniol o gaffael gwybodaeth, sef Profi a Meddwl, a'i throsi wedyn yn wybodaeth trwy Adfyfrio ac Gweithredu. "When one engages deliberately with all four modes of the Experiential Learning Cycle, deep learning occurs" (Institute for Experiential Learning, 2023). Roedd eu hymgysylltiad yn amlwg trwy eu brwdfrydedd a'u cyfranogiad gweithredol. Nid yn unig y gwnaeth y plant elwa o'r dull unigryw hwn, ond roedd yr athro dosbarth hefyd yn cydnabod y gwerth yr oedd yn ei ychwanegu at eu profiad dysgu. Canmolodd yr athrawes y sesiwn, gan gydnabod ei heffeithiolrwydd o ran dal sylw'r plant a meithrin eu cariad at ddarllen. Wedi'i argraff gan yr effaith gadarnhaol, gofynnodd yr athro hyd yn oed i ymestyn y gweithgaredd hwn i blant eraill yn y dosbarth, gan ddefnyddio gwahanol lyfrau sy'n cyd-fynd â thema'r dosbarth ar gyfer y tymor canlynol. Mae'r cais hwn yn dyst i lwyddiant y sesiwn a'i photensial i wella cyfleoedd dysgu'r myfyrwyr yn y dyfodol.

Serch hynny, yn y dyfodol, beddwn yn atal fy hunain rhag ildio i bwysau cyfyngiadau amserac ni fyddwn yn teimlo mor frys ar amser i gwblhau'r stori gan ganiatu naratif arafach i ymchwilio gymlethdodau'r naratif. O ganlyniad, byddwn yn gallu cymryd fy amser ac ymchwilio i'r manylion yn dyfnach. Ar ben hynny, byddai'n caniatáu i mi archwilio cymhellion, emosiynau, a pherthnasoedd y cymeriadau yn fwy manwl, gan arwain at brofiad darllen mwy dwys a deniadol. Yn y pen draw, byddai'r agwedd fwriadol a meddylgar hon at adrodd straeon yn dyrchafu ansawdd y naratif, gan sicrhau bod darllenwyr yn cael eu trochi'n llwyr yn y byd sydd wedi'i greu. Serch hynny, mae'n hollbwysig nodi mai'r ymgymeriad penodol hwn fyddai fwyaf addas ar gyfer gweithgaredd dilynol, lle byddai amserlen estynedig yn cael ei neilltuo i archwilio naws a chymhlethdodau'r chwedl yn llawn.

Conclusion

Ar y cyfan mae'n amlwg fydd llenyddiaeth, yn enwedig darllen, yn her a bydd yn her am fyth ar gyfer grwpiau o unigolion, yr un peth a meysydd arall o fywyd addysg. Mae gan pawb eu cryfderau a'u wendidau, a dyna sy'n ein gwneud ni i gyd yn unigryw. Yn anffodus mae'n dod yn bryderus pan fydd yr un pwnc yn profi'n galetach a chynnydd mewn canran fel anhawster i nifer o unigolion. Fel y dangosir yn (atodiad D) tmae perfformiad myfyrwyr 15 oed yng Nghymru ar y profion PISA wedi disgyn yn gyson islaw cyfartaledd gwledydd eraill yr OECD ers 2006. Dangosodd canlyniadau PISA o 2018 rai arwyddion o welliant, wrth i Gymru lwyddo i gynyddu ei sgôr cyfartalog a chau'r bwlch gyda'r cyfartaledd cyffredinol. Fodd bynnag, mae'n werth nodi bod gostyngiad yng

nghyfartaledd yr OECD ei hun wedi dylanwadu'n rhannol ar y gostyngiad hwn yn y bwlch (atodiad D). Yn anffodus, mae canlyniadau PISA 2022 yn datgelu dirywiad pellach mewn hyfedredd darllen, gyda Chymru yn cyflawni sgôr gymedrig o 466 (Dauncey, 2023). Mae hyn yn nodi eu sgôr isaf ers eu cyfranogiad cychwynnol yn 2006 a hefyd yr isaf ar draws holl ranbarthau'r Deyrnas Unedig (Dauncey, 2023). Mae llythrennedd yn chwarae rhan hanfodol wrth hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol a lleihau anghydraddoldeb, gan ei fod yn caniatáu i unigolion gymryd rhan arwyddocaol yn eu cymunedau a derbyn mynediad at adnoddau a chyfleoedd. Fodd bynnag, trwy waith caled, ymchwil a thechnoleg, bydd yn bosibl gwneud llythrennedd yn deg, yn gynhwysol a rhoi cyfle i bob unigolyn fwynhau a chanfod cryfder mewn llythrennedd. Os mai gwella medrau llythrennedd a medrau darllen disgyblion yw blaenoriaeth ysgol, mae'n dangos pa mor wael y mae eu lefelau wedi mynd a pha mor hanfodol yw targedu'r gwendidau hyn.

Rhestr Gyfeirio

Bates, B. (2019) *Learning Theories Simplified*. 2nd Edn. London: Sage.

Brown, N. (2022) *Reflective model according to Gibbs*. Ar gael ar:
<https://www.nicole-brown.co.uk/reflective-model-according-to-gibbs/>. Cyrchwyd: 23/4/24

Dauncey, M. (2023) How did Wales perform in Pisa 2022?, Ymwchil y Senedd | Senedd Research. Ar gael ar:
<https://research.senedd.wales/research-articles/how-did-wales-perform-in-pisa-2022/>
Cyrchwyd: 25/4/24

Donaldson CB, G. (2015) *Successful Futures: Independent Review of Curriculum and Assessment Arrangements in Wales*. 978 1 4734 3044 0. Ar gael ar:
<https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2018-03/successful-futures.pdf>
Cyrchwyd: 20/4/24

Education Wales. (2023). *Enabling learning*. Hwb. Ar gael ar:
<https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/designing-your-curriculum/enabling-learning#:~:text=All%20learners%20in%20Wales%20have,appropriate%20to%20each%20individual%20learner>. Cyrchwyd: 20/4/24

GOV.WALES (2024). *Welsh Government supports new Welsh language digital reading platform*. Ar gael ar:
<https://www.gov.wales/welsh-government-supports-new-welsh-language-digital-reading-platform>. Cyrchwyd: 20/4/24

Holzknecht, J. (2007) *Maslow's hierarchy of needs* [with audio description]. Austin, TX: Castalia Media.

Institute for Experiential Learning. (2023). *What is experiential learning?* - Institute for Experiential Learning. Ar gael ar:
<https://experientiallearninginstitute.org/what-is-experiential-learning/> Cyrchwyd: 23/4/24

National Autism Resources. (2024). *The Picture Exchange Communication System (PECS)* Ar gael ar:
<https://nationalautismresources.com/the-picture-exchange-communication-system-pecs/>. Cyrchwyd: 24/4/24

National Literacy Trust. (n.d) *What is literacy?* Ar gael ar:

<https://literacytrust.org.uk/information/what-is-literacy/?saved#cookies-form> Cyrchwyd: 23/4/24

Professor Mercer, N. & Dr Hughes Hall, J.M. (2018) *Oracy across the welsh curriculum*. Ar gael ar:

<https://oracycambridge.org/wp-content/uploads/2018/07/Oracy-across-the-Welsh-curriculum-July-2018.pdf> Cyrchwyd: 19/4/24.

Tu, T. et al. (2016) *Impact of poor basic literacy and numeracy on employers*. UK Government. Department for Business, Innovation and Skills. BIS RESEARCH PAPER NUMBER 266. report. Ar gael ar:

<https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a80b366e5274a2e8ab51ac7/BIS-16-36-impact-of-poor-basic-literacy-and-numeracy-on-employers.pdf>. Cyrchwyd: 18/4/24

Welsh Government (2015) *Foundation Phase Framework*. Ar gael ar:

<https://hwb.gov.wales/storage/d5d8e39c-b534-40cb-a3f5-7e2e126d8077/foundation-phase-framework.pdf>. Cyrchwyd: 22/4/24

Welsh governemnt. (2024) *National Literacy and Numeracy Framework*. Ar gael ar:

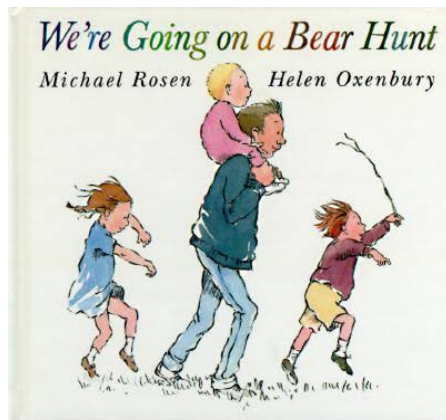
<https://hwb.gov.wales/curriculum-2008/national-literacy-and-numeracy-framework-curriculum-for-wales-2008-version/framework/?lang=en#eyJpIjpibeyJhIjoxfSx7ImEiOjB9XSwiYyI6W3siYSI6MH0seyJhIjowfSx7ImEiOjB9LHsiYSI6MH0seyJhIjoxfSx7ImEiOjB9LHsiYSI6MH0seyJhIjowfSx7ImEiOjB9LHsiYSI6MH0seyJhIjowfSx7ImEiOjB9LHsiYSI6MH0seyJhIjowfSx7ImEiOjB9XX0=> Cyrchwyd: 28/4/24

Atodiadau

A -

B -

https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcT4iLvyJ19TOHoYRDCq2HZpSPfY0X6dP_9k2hogB6-6UqFL2ZCe

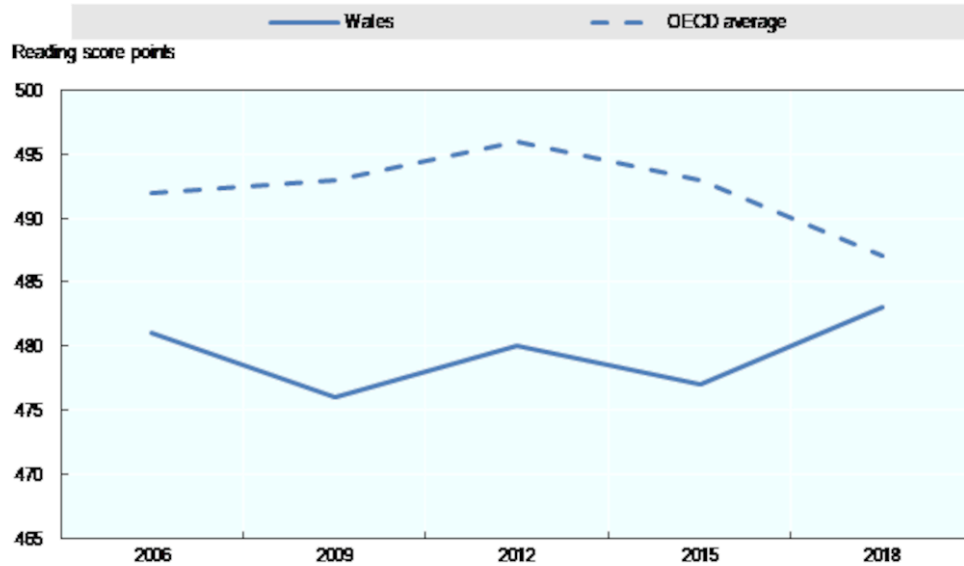
C -

D -

)

Figure 2.1. Reading performance of 15-year-olds, Wales and OECD, PISA 2006-2018

Note: In 2015 changes were made to the test design, administration, and scaling of PISA. These changes add statistical uncertainty to trend comparisons that should be taken into account when comparing 2015 results to those from prior years. Please see the Reader's Guide and Annex A5 of PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education (OECD, 2016[6]) for a detailed discussion of these changes.

Source: (OECD, 2019[7]) "Results for regions within countries", PISA 2018 Results (Volume I): What students know and can do, OECD Publishing Paris, <https://doi.org/10.1787/bad603f0-en>; (OECD, 2016[6]) PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education, <https://doi.org/10.1787/9789264266490-en>; (OECD, 2014[8]) PISA 2012 Results: What Students Know and Can Do (Volume I, Revised edition, February 2014): Student Performance in Mathematics, Reading and Science, <https://doi.org/10.1787/9789264208780-en>; (OECD, 2010[9]) PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do: Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I), <https://doi.org/10.1787/9789264091450-en>; (OECD, 2007[10]) PISA 2006: Science Competencies for Tomorrow's World: Volume 1: Analysis, <https://doi.org/10.1787/9789264040014-en>.